

Posudek doktorské disertační práce Ing. Aleny Maaytové „Zdravotní systémy – možnosti a perspektivy z pohledu zvyšování efektivity“

Předkládaná doktorská disertační práce je věnována aktuálnímu problému veřejné ekonomiky (a samozřejmě také veřejných financí) – institucionálním a finančním otázkám poskytování zdravotní péče. Uvedený problém je u nás předmětem vyhraněné (často politicky motivované diskuse) a je rovněž značně medializován. To vede k převaze normativních argumentů v diskusi. Přes množství „odborných“ článků, analyzujících problém, zůstává otázka konstrukce efektivního zdravotnického systému v našich podmínkách¹ i otázka vhodné formy jeho financování, stále otevřena. Téma disertační práce je tedy zajímavé a aktuální. V této souvislosti je nutno ocenit nejen zřejmou snahu autorky o pozitivní přístup k problematice, ale i hloubku rešerše (která se neomezila pouze na české prostředí) a korektnost obsažených analýz.

Práce je členěna do čtyř hlavních kapitol. V úvodní části je, vedle vymezení základních pojmů (zdraví, právo na zdraví apod.), zkoumána specifika zdravotnického trhu - zvláště ekonomická podstata poptávky po zdravotních službách. Při analýze jsou důsledně uplatněny výstupy rešerše a vychází se jak z klasické analýzy zdravotního trhu v USA K. J. Arrowa, tak z Grossmannova a Menahemova modelu poptávky po zdraví.

Zařazení této úvodní teoretické části považuji za účelné, protože v dané oblasti existuje značná pojmová nejednotnost, která komplikuje diskusi. Často jsou i v odborných textech zaměňovány pojmy zdraví (poptávka po zdraví) a zdravotní služby (poptávka po nich). Zaznívají argumenty typu „zdraví nemůže být předmětem trhu“² apod. Rovněž není ani v odborné literatuře důsledně odlišován pojem potřeba a poptávka, jak dokumentuje např. v práci citované schéma č. 2 na str. 18³.

Podstata deformace českého trhu zdravotních služeb spočívá mimo jiné v tom, že ceny zde nejsou stanoveny tržně, ale převážně administrativně, což vede k nutným distorzím.

---

¹ Nejedná se ovšem o problém pouze český. Optimální model funkčního a ekonomicky efektivního zdravotního systému je hledán i v řadě dalších zemí.

² Zdraví nikoliv, ale zdravotní služby ano!

³ Poptávka v žádném případě není subjektivně pocíťovaná potřeba, jak je uvedeno v jednom z horních boxů. Aby se potřeba mohla změnit v poptávku, musí být subjekt ochoten a schopen zaplatit danou cenu.

Značné problémy vidím také na straně formování nabídky zdravotních služeb, která se mi v dané oblasti jeví více problematická než poptávka⁴.

Druhá kapitola je zaměřena na analýzu zdravotních systémů – popsána je i jejich klasifikace. Základní systémovou charakteristiku těchto systémů jako systémů produkčních považuji za správnou, protože umožňuje aplikaci ekonomických postupů hodnocení jejich efektivnosti.

Třetí kapitola je věnována problémům financování a je zaměřena na problematiku výdajů na zdravotnictví. V jejím závěru se autorka pokouší o predikci vývoje výdajů na zdravotnictví v ČR do roku 2050 (vychází přitom z demografické projekce ČSÚ a nákladových koeficientů určených Kotlikoffem). Rovněž je uvedena analýza výdajů na zdravotnictví v ČR podle nákladových indexů. Uvedené propočty prokazují očekávaný nárůst výdajů na zdravotní péči v dalším období a potvrzují obecně přijímaný fakt, že se při zachování dosavadního trendu jejich růstu, stanou významnou příčinou rostoucí fiskální nerovnováhy.

Vzhledem k tomu, že rozhodující část výdajů na financování zdravotnictví je spojena s poskytováním lůžkové péče, je závěrečná kapitola věnována zkoumání funkcí nemocnic, jejich vývojových trendů a způsobů financování. Jsou zde rovněž popsány ty metody hodnocení efektivnosti, o kterých je autorka přesvědčena, že mohou být úspěšně použity při hodnocení efektivnosti zdravotnických zařízení (především nemocnic). Výstupy analýzy jsou formulovány v závěrečných doporučeních.

Hodnocení splnění cílů práce : V úvodu práce⁵ jsou formulovány 4 základní cíle:

1. provést analýzu relevantní literatury zabývající se ekonomickou problematikou zdraví
2. prozkoumat současný stav ve zdravotních službách a ve vývoji výdajů na zdraví a definovat jejich vývojové trendy, odhadnout vliv změny demografického faktoru na změnu v objemu výdajů na zdravotnictví,
3. provést analýzu současného způsobu fungování nemocnic v ČR a na jejím základě formulovat syntetická doporučení pro oblast teorie a praxe zdravotních služeb,
4. na základě aplikace vybraných klíčových ekonomických metod rozpracovat implementační postupy ekonomického hodnocení zdravotnických služeb poskytovaných nemocnicemi

---

⁴ Zná skutečně poptávající spektrum nabízených zdravotních služeb při dané ceně? O existenci informační asymetrie z tohoto hlediska není pochyb.

⁵ Str. 8-9

Uvedené cíle jsou poměrně náročné a k naplnění obsahu doktorské disertační práce by podle mého názoru postačoval kterýkoliv z nich samostatně. Z toho také plyne fakt, že míra jejich splnění není stejná. Za úplně splněné považuji první dva cíle. U zbývajících dvou vidím prostor pro další vědeckou práci. Naskýtá se zde celá řada velmi zajímavých otázek, z nichž některé navrhuji pro diskusi při obhajobě práce.

Rovněž by bylo zajímavé aplikovat v závěru popsané metody hodnocení efektivnosti na komparaci vybraných konkrétních nemocnic.

Celkově považuji předkládanou doktorskou disertační práci za zdařilou. Velmi oceňuji preciznost s kterou byla provedena rešerše odborné literatury i uvedené analýzy a rovněž hodnotím pozitivně přehlednost a logiku textu. Práce je metodicky i formálně velmi pečlivě zpracovaná⁶, dobře formulovaná a jasně dokumentuje předpoklady doktorandky pro další vědeckou práci. Domnívám se tedy, že po úspěšné obhajobě lze kandidátce udělit doktorský titul.

Otázky do diskuse:

- V kterých hlavních faktorech se projevuje specifičnost trhu zdravotních služeb na straně poptávky a na straně nabídky a jaký je názor autorky na regulaci cen v této oblasti ?
- Lze souhlasit s názorem, že jednou z rozhodujících příčin tržního selhání v oblasti trhu zdravotních služeb je problém informační asymetrie, nebo je vliv tohoto faktoru přeceňován?
- Může být použitelnost uváděných metod hodnocení efektivnosti, při aplikaci na nemocnice, ovlivněna tím, zda pracují na ziskovém nebo neziskovém principu?

10.9.2006

Doc.Ing.Pavel Dvořák, CSc.
Vedoucí sekce ekonomie
Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické
Jindřichův Hradec

---

⁶ Jednou z mála nepřesností je výraz „ohrožení fiskální nerovnováhy“ v závěru práce (str.117). Autorka měla spíše na mysli ohrožení fiskální rovnováhy.